

l'àrab forma un nom d'unitat (*babóna*), p. 90, forma confirmada pel sobrenom d'un moro valencià *Mohamed Al-Babon*, que figura en el S. XIII en el Rept. de València (Simonet, s. v.): que és fàcil que això surti d'una pron. vulgar **bagón* és evident; però d'altra banda el mateix *PALc.* coneixia una forma de sentit i fins de fonètica més primitius «zàngano: *poqçón*», de consonantisme, per dir-ho així, més intransigentment mossàrab, amb la -k- etimològica mantinguda,¹² seria, doncs, variant d'un altre estratus, probablement entrada primer en hispanoàrab, i en medis més conservadors i més fidels al mossarabisme (o bé regionalment distinta, de zones més apartades dels ambients més bilingües, propis de València).

Del conjunt d'aquestes interpretacions sembla de-
duir-se una major probabilitat d'una base pre-romana **BEK-OTT-* (amb sufix parcialment alternant amb **BEK-ON-* i **BEK-ARR-*) que d'un **APICOTTU* derivat del llatí *APIS*. Reparem que ja en principi tan fàcil és que un *begot* es torni *abegot* com que el canvi es fes en sentit contrari; més encara, convivint el menyspreat *begot* amb la més important *abella* (més útil, més temuda i en general més coneguda) la intrusió de la *a-* d'aquesta en la inicial d'aquell era quasi inevitable; això sol ja gairebé ens porta a *begot* > *abegot*; i encara, com ja hem vist, cal afegir-hi l'indici de les dades documentals...

No hem d'exagerar la certesa de les interpretacions preferides més amunt. Amb *APIS* restaríem en el terreny ben conegut i de refiar. El gal **BEKOS* 'abella', admès a base de l'irl. ant. *bech* m. 'abella' i altres formes del cèltic insular (veg. Pok., *IEW*, 116), ja per M.-L. (*ZRPb.* xxix, 1904, 402; *REW*, 1014) per a unes formes *b(i)eco* del Llemosí i *beqa* de dialectes italians del Po, i refrendat per celtòlegs com Dottin i Pokorny, donava lloc a certs escrúpols de Jud (*ARom.* vi, 1922) i de Bottigioni (*ZRPb.* xlii, 304) que solament ho acceptaven amb reserves o parcialment (hi ha detalls fonètics no aclarits, i entrebancadors, en les formes insulars, i en les romàniques del Llemosí i del Po, si bé sembla que no tenen abast diriment); tant M.-L. com Dottin hi inclouen a da derivat el català *begot*. Les objeccions feren efecte, altres etimòlegs s'abstingueren (res *FEW*), i el mateix M.-L., tot mantenint el seu article en el *REW*, i defensant-lo amb bones raons, tanmateix transigí retirant-ne el català *begot*; transacció més aviat sorprenent, car precisament el fet d'afegir-hi sufix despectiu -*OTT'* més aviat reforça que debilita l'etimologia: així un nom general de l'himenòpter *APIS* es torna molt naturalment, amb tal sufix, el mascle desdenyat, i el pla humil de les relíquies pre-romanes és més adequat per conservar el nom del 'zàngano', mentre que el de la llengua il·lustre és més apropiat per haver-se imposat en el nom de la reina i del preciós animalet mel·lífer.

¿Cal tornar a un ètomon **APICOTTU* com el que forjà el pioner Montoliu? Per molt desacreditat que estigui, no podem blamar gaire Moll per seguir-lo quan sorgeixen escrúpols per moltes bandes: cal judicar segons els mèrits intrínsecs de les solucions, i fins i tot

si, havent de desaprovat els raonaments en què s'ha pretès fundar una etimologia,¹³ resta alguna versemblança, si altrament trobem sortida barrada pertot, potser valdrà més aclucar els ulls i abstenir-se de cercar més, sense reprimir un visible arronsament d'espatlles. Però notem bé que -*OTT'* no fou mai sufix itàlic ni llatí, sinó que els sufixos en -*OTTO-* es transmeteren al romànic en alguns mots d'origen pre-romà (vegeu, per exemple, *BARRET*, *BARROT*, *GOJAT*), de llengües on ja estan més o menys documentats com a sufixos, i des d'aquí proliferaren en el període romànic arcaic (no en llatí vulgar).

A despit d'alguns detalls de caràcter heterogeni (hi ha formes britòniques i alguna de goidèlica que no coincideixen bé per minut), almenys no hem de dubtar que un radical *BHEI-*, com a nom de l'abella, es transmeté des de les tenebres indoeuropees a diverses llengües de la gran família; no pot haver-hi doncs dubtes, almenys sobre el principi, que un nom així té probabilitat cronològica d'haver existit en el cèltic continental; hi ha amplifcacions amb consonants diverses: *BHĪ-* nu en dialectes alt-alemanys, *BHĪ-N-* en la major part del germànic (recordem l'al. mod. *biene*), *BHĪ-T-* en bàltic i algun parlar cèltic, *BHĪK-* o *BHE(Ī)K-* en eslau i la major part del cèltic; i un **BEKOS* gal correspon bé a l'irl. ant. *bech* m. 'abella'. Segurament encara cal afegir-hi un cinquè tipus amplifcatiu *BHEI-S-*,¹⁴ al qual sembla correspondre un nom *besaine* del rusc en parlars francesos i grisons, i un asturià occid. *besouco* (Hubschmid, *Fs. Jud.*, 1943, 253), car he suggerit darrerament en el *DECH* (s. v. *abeja* i *vaca*) que el port. i lleon. ant. *besouro* 'abellet' i asturià *vaca-loura* íd. corresponen a tipus etimològics **BESAURO-* i **BEKALaura*, que ja per llur fesomia general i llur sufix típic es denuncien com a probables celtismes. Ara bé l'usar aquests tipus derivats amb sufix, justament per designar el 'zàngano', o l'abellet precisament, i no pas l'abella, és el mateix que hauria passat amb el nostre *BEK-OTT-*, alternant amb *BEK-ON-* i -*BEK-ARR-*.

En definitiva, doncs, i a desgrat de les vacil·lacions de tots, em decanto per considerar que té més versemblança l'origen cèltic de *begot* que la derivació d'*APIS*.

¹ Notem a Pollença l'oposició entre *el Pla de les Bêtes* (Ternelles) i el Carrer de *l'abedá* (< *Abellar*), 1964, que mostra el caràcter recent de la forma amb afèresi. — ² «jo el respectava massa aquest Oracle suprem dels biduïns i *beroyes* de l'Institut i de la Lliga», *BDLC* xi, 272. Format tal com *xeroi* del verb *xeroiar* < *xoreiar* < *eixorellar*. — ³ Deu tractar-se del poeta mallorquí «Miquel Fernando de la Carcell» que, segons Joaquim Maria Bover, *BibleBal.*, § 237, va morir l'any 1593. — ⁴ A Mn. Julià Pascual els hi descriuen a Vilallonga de Ter com a insectes que fan mel però no en els bucs, sinó en els prats i closes, a terra, servint-se d'herbes o buïnes per fer-s'hi aixopluc en una espècie d'olla, o bé fan mel per les parets. — ⁵ No en sé altres dades, sinó que l'uso jo i recordo haver-lo